

הנגב על מתקניו האסטרטגיים יהפוך לאזור מופקר; ישראל תתכנס ל"מדינת תל אביב"

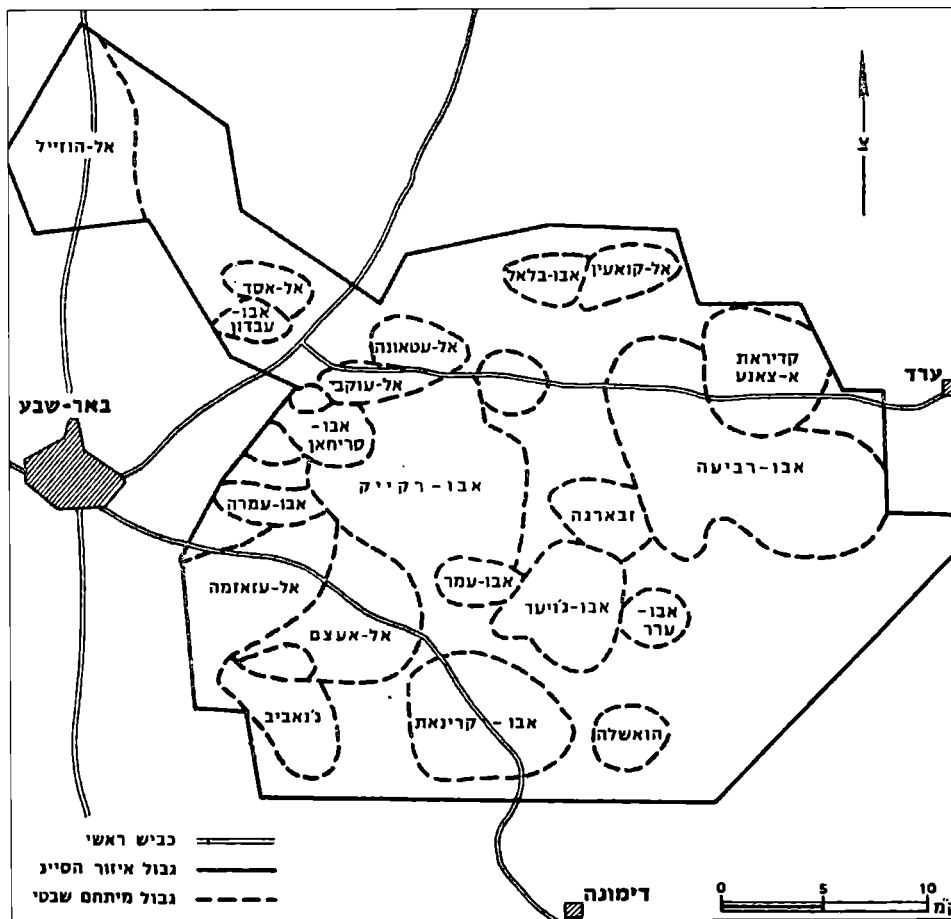
ארנון סופר

הכותב הוא פרופסור לגיאוגרפיה, ראש קתדרת חייקין לגיאואסטרטגיה,
אוניברסיטת חיפה

ערב מלחמת השחרור נאמד מספרם של הברואים בדרום הארץ בכ-60,000 נפש. עם תום המלחמה התפזרו רובם לדרום הר חברון, לסיני או לדרום ירדן. בשנת 1949 מגו הברואים בדרום כ-13,000 נפש בלבד. בשנים הראשונות להקמת המדינה היו קברניטיה טרודים בבעיות ביטחון, בענייני קיבוץ גלויות ובבניית כלים למדינה חדשה. אולי מן הטעם הזה לא היה לקברניטים באותם ימים זמן לחשוב או להתייחס לקבוצה זניחה של נודדים במרחבי הנגב, שממילא רוכזו באזור שנקרא אזור ה"סייג" (מפה 1).

כעבור כ-20 שנה, ב-1970, עלה מספר הברואים בדרום ל-25,000 נפש וב-1990 כבר עלה מספרם ל-87,000 נפש. כעבור עוד 18 שנים, דהיינו ב-2008, מונים הברואים כ-180,000 נפש – כגודל אוכלוסיית העיר באר שבע. כיוון שהריבוי הטבעי אצל הברואים הוא בשיעור של כ-5%–5.5% בשנה, עתידה אוכלוסייה זו להכפיל את עצמה עד 2020 והיא תתקרב ל-400,000 נפש. אם בנוסף על ריבוי הטבעי יוסיפו הברואים לקנות נשים מחוץ לגבולות ישראל ואחר כך יקבצו אליהם קרובי משפחות של אותן נשים, הרי שבשנת 2020 הם יהיו כ-20%-25% מכלל ערביי ישראל. זה מספר מאוד משמעותי. לריבוי טבעי כה גבוה מגיעים הברואים על ידי הולדת ילדים מנשים רבות. בשנים הראשונות של המאה ה-21, כמעט שליש מן הגברים הברואים בדרום נשאו יותר משתי נשים וחלקם לא הסתפקו בפחות מארבע. כתוצאה, נולדים לנושאי נשים רבות 10-20-40-100 ילדים, ויש מקרים ספורים של משפחות שבהן לגבר אחד כ-150 ילדים.

באמצע שנות ה-60 התחילו השלטונות לתת את דעתם על האתגר הברואי בדרום הארץ והוחל בניסיון ליישבם ביישובי קבע מתוכננים. טיפשות, זלזול ואדישות

מפה 1: פרישת הברואים בנגב 1960

הנגב על מתקניו האסטרטגיים יהפוך לאזור מופקר; ישראל תתכנס ל"מדינת תל אביב"

הולידו יישובים שאינם מתאימים לחברת נוודים במעבר. בנוסף, לאחר שכבר הוקמו היישובים, שכחו השלטונות לקדם אותם וללוות אותם כמתבקש. בינתיים, פזורות הבדואים הלכו וגדלו ואף התפשטו בכל מרחבי הנגב הצפוני, כשיצאו מתחומי אזור הסייג. ככל שמאמץ ריכוז הבדואים ביישובי הקבע גדל, כך רכתה האוכלוסייה בפזורות עקב ריבוייה הגבוה (כ־2009 נאמד מספר תושבי הפזורה בכ־60,000–80,000 נפש לפי גרסאות שונות, לעומת כ־120,000 נפש ביישובי הקבע). נכון לשנת 2008, הבדואים בנו בדרום כ־50,000 מבנים לא חוקיים, ובכל שנה הם מוסיפים כדי 1,500–2,000 מבנים חדשים (דו"ח גולדברג).

המגורים בפזורות הם הרי אסון, שכן לתושבים בהן אין מערך דרכים מסודר ואף לא תשתיות של מים, חשמל, כריאות וחינוך. בעצם המדובר בחברה שאינה מוכרת לשום דבר ועניין, וזאת בשעה ששיעור הילדים בקרבה שוכר שיאי עולם. אם בקרב היהודים שיעור הילדים עד גיל 18 מתקרב ל־30% ואצל ערביי ישראל הצפוניים לכדי 40%, הרי בקרב הבדואים הוא מגיע ל־62%! ילדים אלה גדלים כילדי הפקר, מוזנחים, ללא חינוך מסודר, והם מרירים ומוכנים לנקמה, אף אלימים, תופעות שמוכרות אצל נוער שוליים. זה גם המקור לממדי האלימות שאין כמותם בשום מרחב אחר בישראל, אלימות הגורמת תוצאות קטלניות לאוכלוסיית הבדואים עצמה ולסוככים אותה בכל מרחבי הנגב הצפוני, הדרומי והשפלה.

כדי להכין את הסכנה הטמונה במצב זה אסור להתרשם רק מגודל האוכלוסייה הבדואית בדרום במונחים סטטיסטיים, אלא יש להתייחס למציאות בדרום כאל טרגדיה אנושית, ובר כבוד כאל תחילתו של איום אסטרטגי על ישראל. שהרי היקפי התפשטותם של בדואי הדרום הם תופעה שאיננה קבילה בשום מדינה, ובוודאי לא במדינה קטנה וצפופה כישראל, מה גם שכחצי משטחיה מוקדש לכיטחון וכל קילומטר פנוי קריטי לצרכיה ולעתידה.

כיצד מנסה הממסד להתמודד עם האתגר הבדואי?

באמצע שנות ה־60 החל הממסד להפנים את ההכרה כי לפנינו ניצב אתגר המחייב פתרונות ומהר. אבל במדינת ישראל, שממשלותיה מתחלפות בתדירות גבוהה, שיטת העבודה היא כולקמן: מוקמת ועדה לטיפול בנושא. כעבור מספר חודשים מגישה הוועדה המלצה לממשלה. בטרם הספיקה הממשלה לטפל בעניין וכבר היא מתפטרת,

או שהשר שעיסוקו בכך מתחלף ולתפקיד נכנס שר חדש שהוא תמיד חכם מקודמו ומציע להקים ועדה חדשה מטעמו. להקמת הוועדות יש יתרון חשוב נוסף מבחינתו של כל שר חדש. כל עוד ועדה חדשה עוסקת בנושא, אין השר צריך לבצע דבר והוא מתפנה לעניינים אחרים. על פי ממצאי דו"ח גולדברג הוקמו במהלך השנים עשרות ועדות לטפל בעניינם של הברואים, ורק מעט נעשה. וגם מה שנעשה הוא בבחינת טלאי על טלאי. פתרון מניח את הדעת טרם נמצא. למרבה הצער יש להעיר, כי המציאות העגומה של "אין משילות" בישראל איננה נוגעת רק לעניין הברואים, אלא לכל דבר ועניין – תחבורה, מים, חשמל, חינוך, אכיפת החוק, בתי המשפט, פיזור האוכלוסייה, תכנון לאומי ותחומי חיים אחרים.

הוועדה האחרונה, שמונתה ב-23.12.07, הפיחה תקוות רבות בקרב כל הנוגעים בדבר החרדים לעתידה של ישראל (ובהם כותב שורות אלה, המוטרד מאוד מן ההיבט הביטחוני-תכנוני-חברתי, ואחרים המוטרדים מן ההיבטים החברתיים-מוסריים-הומניים). כבר בשלב זה אני יכול לומר בבירור כי אינני חושב שגופים רבים המתערבים בנעשה בנגב רוצים באמת בטובת הברואים. מה שמניע אותם הוא טובת עצמם והארגון שהם מייצגים. קשה לי להאמין שארגון המציע להכיר בכל הפזורות בנגב מתכוון באמת להיטיב עמן, ביודעו שלעולם שום ממשל לא יוכל לקדם עשרות רבות של פזורות ולהציע קדימה למאה ה-21. בארגונים שבהם מדובר רבים מן הפעילים נאיבים, אך מנהיגיהם המדברים במתק שפתיים מעוררים אי-אמון, ועשייתם מביאה בסופו של דבר אסונות, וקודם כול על הברואים עצמם. ארגונים אלה רוצים להפוך את פזורות הברואים למעין שמורות אינדיאנים ולמנוע את קידומם.

בינואר 2008 התחילה הוועדה הנ"ל לפעול מטעם שר הבינוי והשיכון כאשר בראשה עומד השופט בדימוס של בית המשפט העליון, שגם היה מבקר המדינה, אליעזר גולדברג. הצטרפו אליו שבעה חברים: שני נציגי ציבור, שני נציגי ציבור מקרב הברואים ושלושה נציגי ממשלה (בינוי ושיכון, אוצר, משרד ראש הממשלה). ביום 11.12.08, אחרי שנה של עבודה, פורסמו מסקנות והמלצות ועדת גולדברג.

כדי לבחון את מסקנותיה של ועדה אחרונה וחשובה זו, מן הראוי להציג קודם כול את התפתחות יישובי הקבע בנגב הדרומי עד ל-11.12.08. רק כך ניתן לבחון כראוי את המסקנות ואת המשתמע מהן.

הנגב על מתקניו האסטרטגיים יהפוך לאזור מופקר; ישראל תתכנס ל"מדינת תל אביב"

מפה 1 מציגה את פרישת הברואים נכון לשנת 1960, תקופה שבה עדיין אין כל יישוב קבע אלא רק פזורות. מפה 2 מציגה את פרישת הברואים בדרום לאחר שכבר הוקמו שבעה יישובי קבע. הראשון היה תל שבע ואחר כך הוקמו שגב שלום, לקייה, והגדול מכולם – רהט. בעקבות הסכם השלום עם מצרים והצורך בהעברת שדות התעופה מסיני לישראל פונו תושבים מאזור שדה תעופה נבטים והועברו ליישובים ערערה וכסיפה. בשנת 1989 הוקם היישוב האחרון בסדרה זו, חורה (בסך הכול שבעה יישובים). באותה השנה התגוררו ביישובי הקבע 40,376 נפשות, ובפזורות 46,000 נפשות. האחרונים, למרות הקמת יישובי הקבע, סירבו להתפנות אליהם והאוכלוסייה בפזורות הלכה וגדלה במהירות.

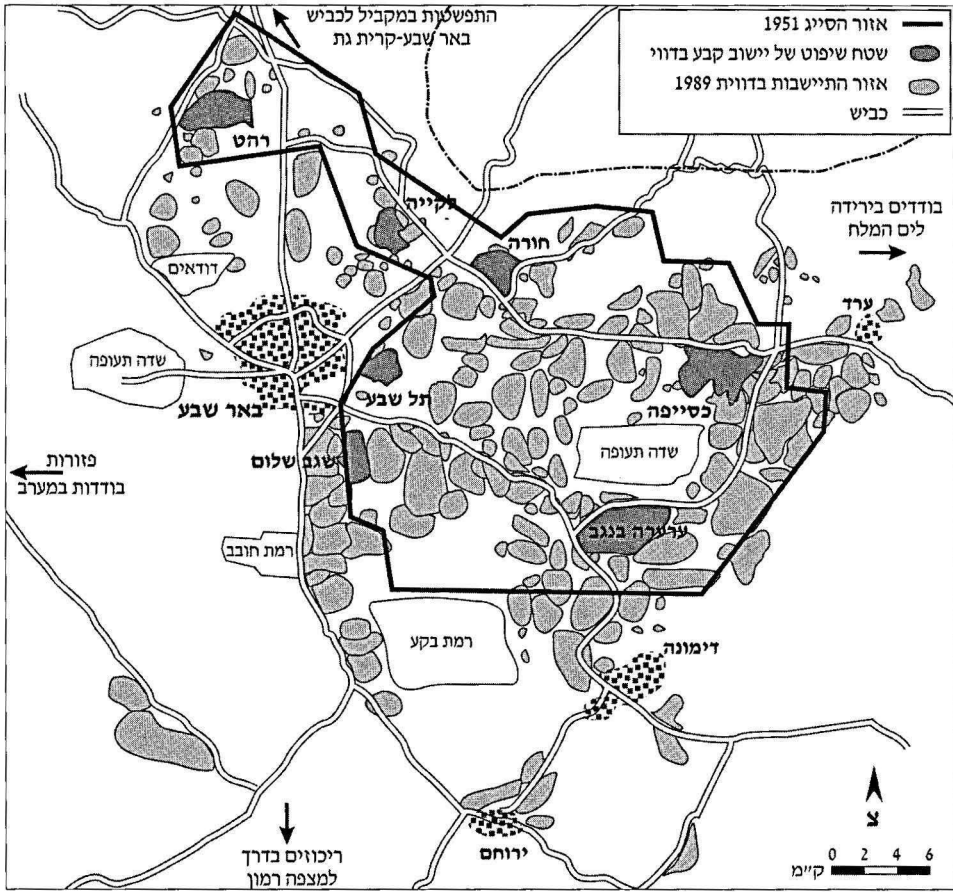
ב-28.12.03 החליטה הממשלה על הקמת מועצה אזורית חדשה, אבו בסמה, שבה אמורים היו לקום חמישה יישובים שכבר היו להם תוכניות מתאר מקומיות. בתכנון היו עוד שני יישובים שהיו אמורים להצטרף למועצה מאוחר יותר – אום בטין ומולדה (מפה 3).

שש שנים חלפו מאז. במועצה החדשה נבנו בתי ספר, נסללו כבישים, פה ושם רואים אורות בחשכה, אך גידול האוכלוסייה המהיר בפזורות נמשך ונרמזה שאין לתופעה זו פתרון.

גופי תכנון שונים הקימו קולות זעקה באמצעות התקשורת ותוך הצגה מעוותת של המציאות, בדרישה להכיר בכל הפזורות כביישובי קבע. מדובר על פי הצעתם ב-46 יישובים. אם נפחית את ה-14 אשר כבר הוכרו – הרי התוספת היא של 32 יישובים חדשים (דו"ח גולדברג, נספח 5), ראו במפה 4.

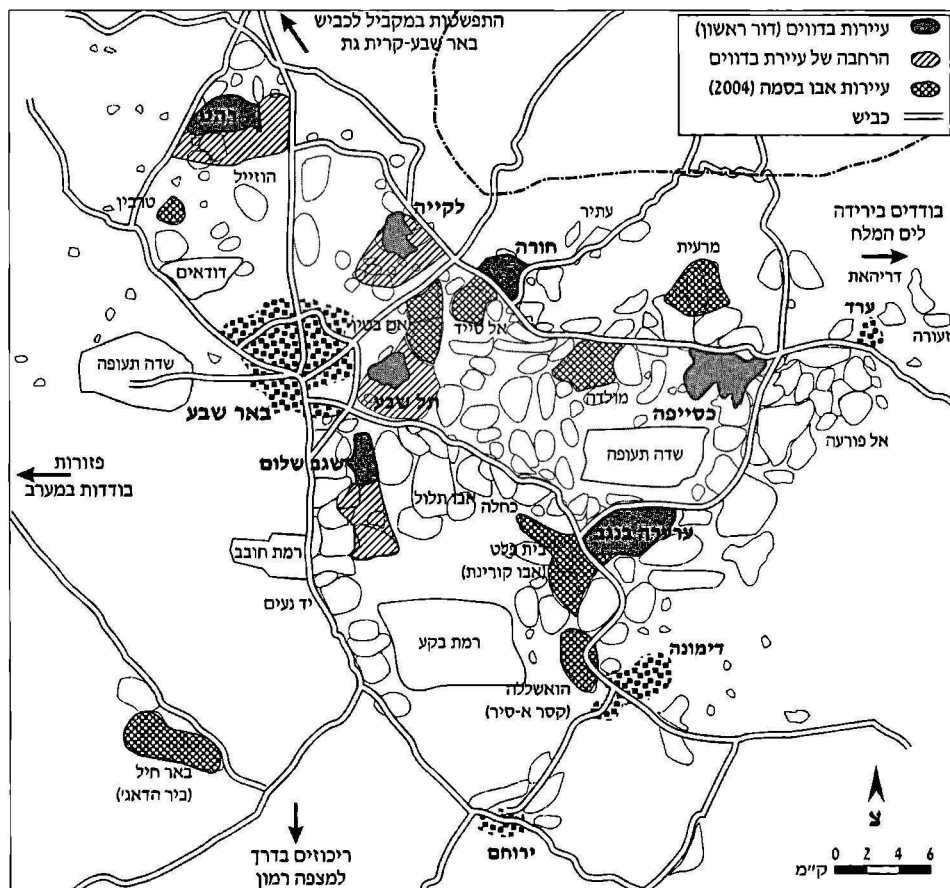
מהן, בעצם, המלצותיה של הוועדה?

בסעיף 108 (עמ' 32 בדו"ח המלא) נכתב: "הכרה בכפרים הבלתי מוכרים בסייגים שיפורטו היא שתמנע הנצחת המצב הבלתי נסבל. יש לשלב יישובים אלה במערך היישובים הקיים". משמעות הדברים האלה, למיטב הבנתי, כי הוועדה מציעה בעצם להכיר בכל הפזורות הקיימות. כדי למנוע אי-הבנה באשר לכוונות הוועדה, נתקדם לסעיף הבא בדו"ח, סעיף 109, שבו נאמר: "יש לאמץ הגדרה יישובית חדשה עבור הכפרים הבלתי מוכרים, אשר יקבע כי הם יוכרו בעתיד... בדרך זו ייווצרו אשכולות,

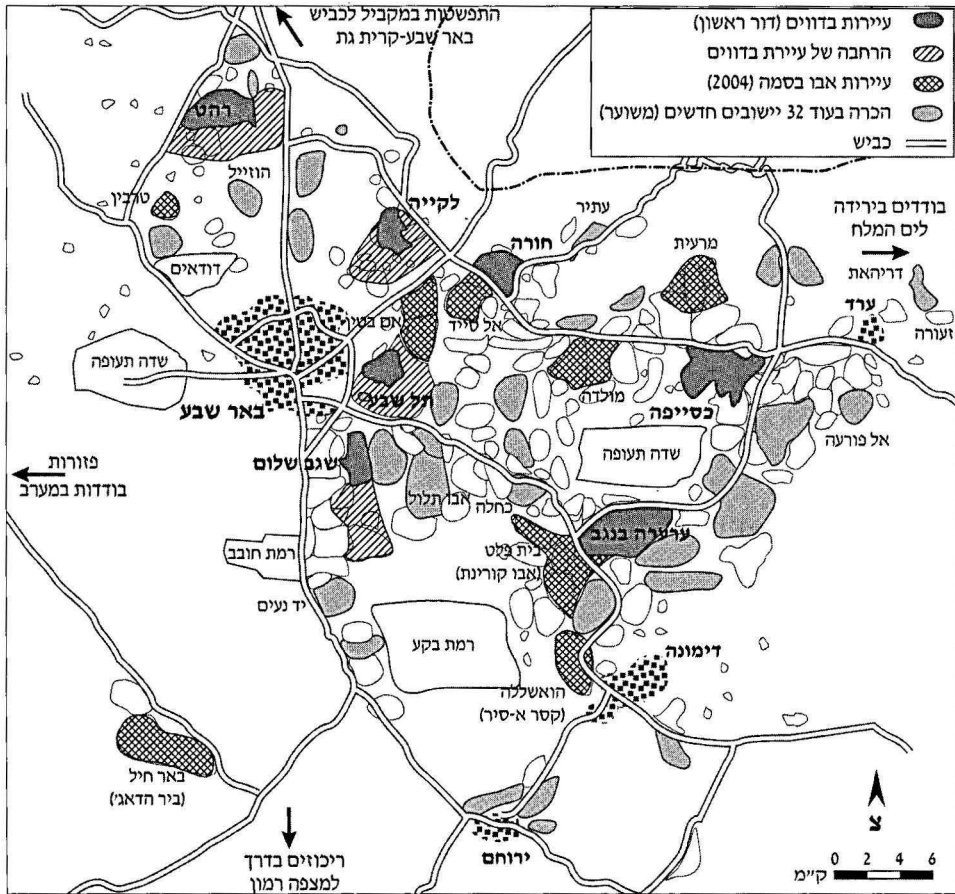

מפה 2: פרישת הבדואים בנגב 1989

הנגב על מתקניו האסטרטגיים יהפוך לאזור מופקר; ישראל תתכנס ל"מדינת תל אביב"

מפה 3: פרישות הברדאים בנגב 2006

מפה 4: פרישת הכרואים בנגב על פי נספח 5 בדו"ח ועדת גולדברג 2008 (הכרה ב-46 פזורות, מיקום משוער)

הנגב על מתקניו האסטרטגיים יהפוך לאזור מופקר; ישראל תתכנס ל"מדינת תל אביב"

ישובים... בתקופת הביניים יספקו ל'התיישבות במעבר' שירותים כמו ליישוב מוכר".

ברור לכל בר דעת שאם יספקו השירותים ליישובים לא מוכרים, בעצם מכירים השלטונות כי זה בית או יישוב שלא יוזז ממקומו לעולם. השימוש במונחים השאולים מתמ"א 35 מטרידים אותי לא פחות, שכן לדעתי הם נועדו לערפל, לעמעם ולטשטש את המציאות ובכך להסתתר מאחורי אי-עשייה או השלמה עם מציאות כאובה, שכן המושגים "אשכולות", "יישובים במעבר", "יישוב פרברי", "יישוב פרברי-כפרי" אינם ברורים.

ומה באשר למציאות קיומם של 50,000 בתים לא חוקיים? על כך הוועדה ממליצה בזו הלשון: "נגדיר את אלה בתחום התכנית כ'אפורים'... ותכשיר אותם ותאפשר חיבורם החוקי לתשתיות". משמעות הדבר: הוועדה מלכינה באופן גורף את העברות על החוק ומנציחה את המציאות החמורה בדרום. האם שקלה הוועדה מה משמעות הכרה גורפת זו לגבי יתר עברות הבנייה בכל רחבי הארץ? מדוע שלא יזעקו מתנחלי יש"ע לגבי מאות המאחזים הלא חוקיים שלהם? ובאשר למציאות בשטח, האם ימצאו התקציבים לחבר 50,000 בתים (נכון לינואר 2009) לתשתיות הכרחיות של מים, חשמל, דרכים, ביוב? וכמה שנים יידרשו לשם כך בפרישה כה נרחבת? נניח שבמדינת ה"אין משילות" זה יארך כעשור, עשור וחצי, הרי עד אז כבר תוכפל אוכלוסיית הבדואים בדרום והיקף הבנייה הלא חוקית יגיע ל-100,000 בתים לא חוקיים... שיאושרו בדיעבד. השופט גולדברג מודע לבעיה זו וקובע כי "על המדינה לממש את המדיניות המוצעת ב-5-7 שנים כשראשי המגזר הבדואי, נכבדיו ומנהיגים מטים אף הם שכס".

בהתאם להערותי הקודמות, ברור לחלוטין כי המימוש הזה שעליו ממליצה ועדת גולדברג לא יתרחש ב-5-7 שנים. ברור לא פחות, גם על פי תגובות הבדואים מיד לאחר פרסום מסקנות הוועדה, שהבדואים לא יטו שכס למימוש המלצה זו, ולכן יש לשקול אם המלצות הוועדה ישימות.

השופט גולדברג, בתפיסתו המערבית, המוסרית, העניינית קובע (סעיף 145, עמ' 40) – "על הבדואים להפנים כי הזמן דוחק". לצערי, השופט המכובד אינו מכיר את הבדואים, אין הוא מודע לכך שאין להם שעון זמנם אינו דוחק. ההיפך הוא הנכון. הם המתינו 60 שנה ועל פי המלצות ועדת גולדברג הם מקבלים את כל מה שרצו. (בהערת אגב:

המסמך של הוועדה לא דן כלל בסוגיית הקרקע. ואף על פי שדר"ח הוועדה קובע שאין לבדואים כל זכויות בעלות על קרקעות הנגב, הוא בכל זאת ממליץ שהמדינה תשלם להם פיצויים שאינם מגיעים להם. נוכח עובדות אלה, מה יש לבדואים למהר? הם ימתינו עוד 30 שנה וכל הנגב הצפוני ויותר ממנו יהיו בידיהם.

כדי להמחיש את משמעות המלצות ועדת גולדברג, הן הישירות הן העקיפות, מוצגת כאן מפה 5 ובה כל היישובים שכבר הוכרו, ופני הנגב בעוד עשור אם יתממשו המלצות הדר"ח.

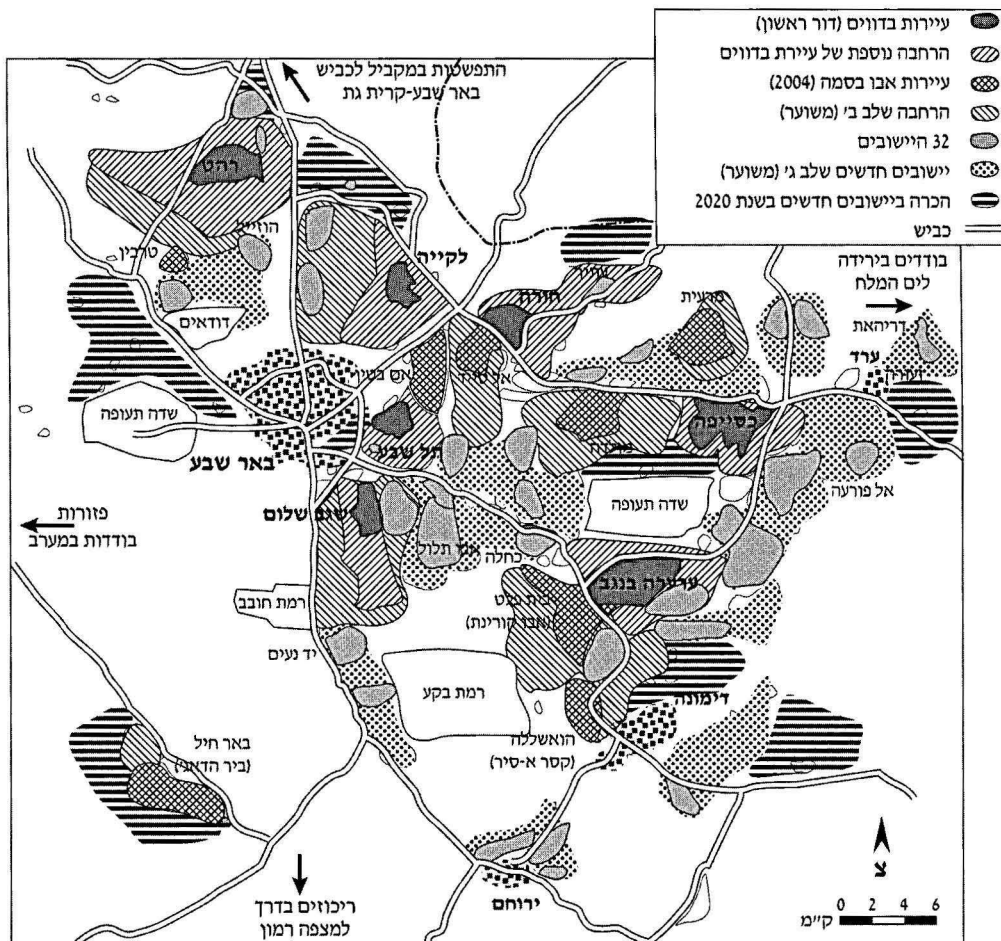
כדאי להוסיף ולשרטט את מפת הדרום עשור מאוחר יותר, כדי לרמוז שאחרי ההכרה בכל 46 היישובים המומלצים נצטרך להכיר בעוד 40-60-100 יישובים חדשים (מפה 5). רק אחר כך יהיה מקום לשאול, מי יקדם מספר כל כך גבוה של יישובים חדשים בעלי אוכלוסייה כל כך חלשה? מה יהיה בינתיים עם הנוער הבדואי המתוסכל והממורמר? מה יקרה בינתיים ליישובים כדימונה, ירוחם, ערד, באר שבע, מיתר, להבים, משמר הנגב ואחרים, במציאות כזאת? (על כיווני ההגירה מהדרום, כמו מהצפון ומירושלים, ראו מפה 6). וכדאי גם לראות את משמעות הפרישה הזו על רקע ארץ ישראל כולה (מפה 7). נוסף כי בינתיים (נכון ל-2009) מתכוון צה"ל להמשיך בתוכניתו החשובה להעביר את בסיסיו דרומה. האם קצינים ונגדים על משפחותיהם יסכימו לרדת לנגב במציאות הגיאוגרפית והחברתית-פוליטית שהוצגה כאן? בעיקר יש לשאול אם אין זה יותר מדי יומרני לבקש מאוכלוסיית ההיי-טק של צה"ל, היושבת ברובה באזור תל אביב, לרדת לדרום על משפחותיהם! אלה ואחרות הן שאלות רטוריות – התשובה עליהן ברורה וגורלית!

אם יתקבלו המלצות ועדת גולדברג והמדינה תכיר בכל הפזורות או אפילו במרביתן, ישראל היהודית-ציונית ודמוקרטית תלך ותאבד את הנגב הצפוני. ישראל תתכנס לתוככי "מדינת תל אביב", והנגב על מתקניו האסטרטגיים יהיה אזור מופקר.

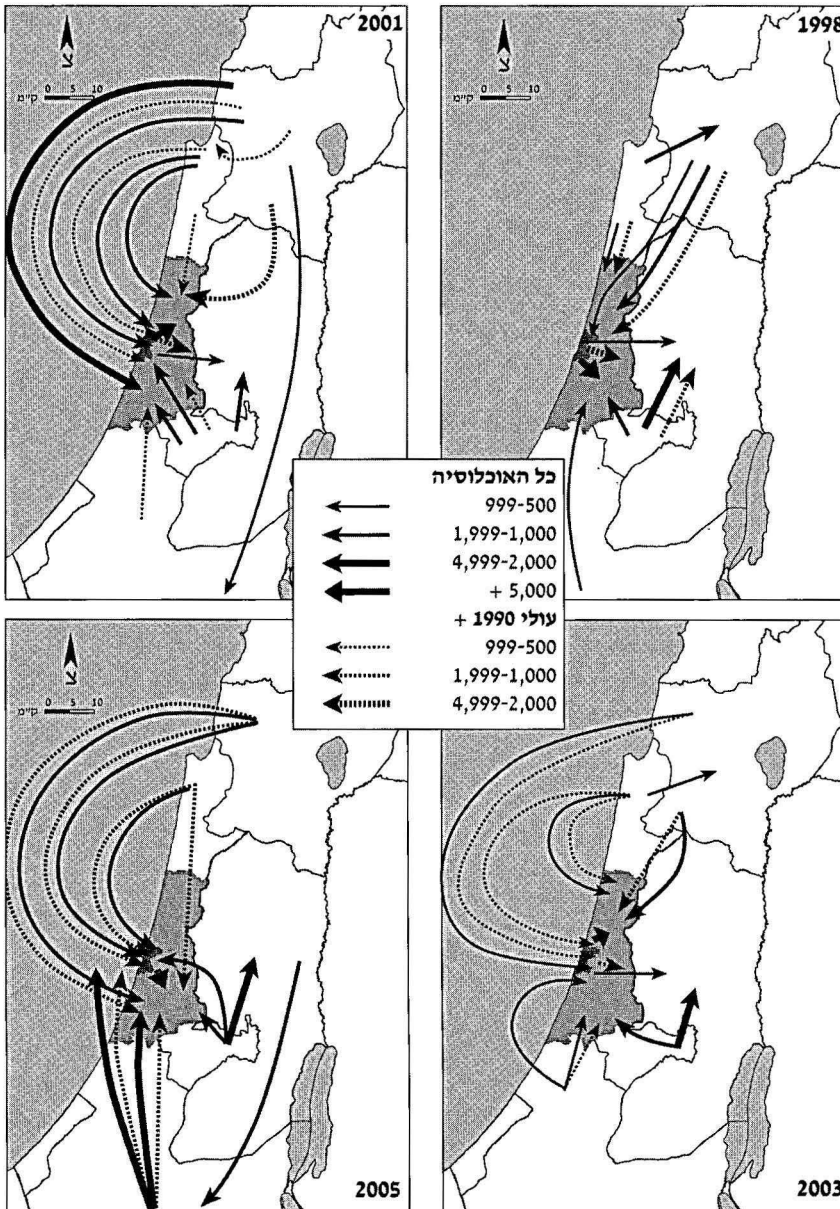
מה צריך וגם אפשר לעשות כדי למנוע תחזית כה פסימית, כמו שתוארה במאמר?

להלן אציג את הצעתי כפי שהוגשה לוועדת גולדברג ב-27.1.08. בהצעה דנתי רק בהיבטים המרחביים של הסוגיה, אך מובן מאליו שבפתרון הפיזי אין משום פתרון מספק לנושא, ושכמקביל להתיישבות הפיזית יש לתת מענים תשתיתיים, חינוכיים,

הנגב על מתקניו האסטרטגיים יהפוך לאזור מופקר; ישראל תתכנס ל"מדינת תל אביב"

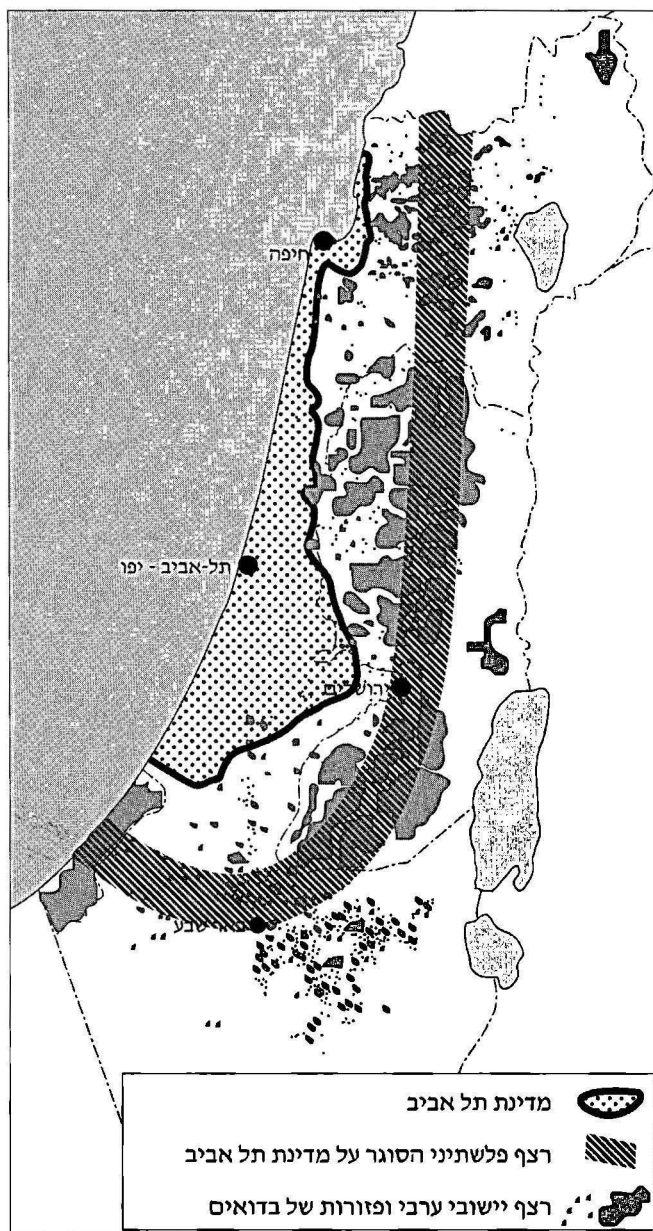

מפה 5: פרישת הברואים בנגב אם נקבל את המלצות ועדת גולדברג 2009-2025

מפה 6: מגמות הגירה פנימית בישראל בשנים נבחרות

הנגב על מתקניו האסטרטגיים יהפוך לאזור מופקר; ישראל תתכנס ל"מדינת תל אביב"

מפה 7: פרישת האוכלוסייה הערבית בארץ ישראל מול "מדינת תל אביב"

בריאותיים ובעיקר כלכליים על מנת להביא ליישוב הבדואי בדרום רווחה כיאה ליישוב בחברה מערבית במאה ה-21. הצעה זו דומה בקוויה הכלליים להצעת חברים במועצה לכיטחון לאומי (מל"ל), כפי שהוצגה בפומבי בינואר 2006 וכפי שהתגבשה במל"ל זמן רב קודם לכן. העברתי לא פעם למל"ל חומרים משלי וגם נכחתי בישיבות ובפגישות עם האחראים לנושא.

על פי ההצעה, יש להרחיב ולפתח במהירות רבה את 14 היישובים שכבר הוכרו, ולהוסיף לרשימה עוד 5-6 יישובים חדשים לפי העניין, כדי שיקלטו את 55,000 תושבי הפזורות שנותרו שם (נכון ל-2008). להלכה, כל יישוב מוכר יצטרך לקלוט כ-2,500 נפשות או כ-250 בתי אב בלבד. בתכנון היישובים החדשים ובשיקולי העברת תושבי הפזורות ליישובים הקיימים והחדשים יש להביא בחשבון מסורות, יחסים בין שבטים, חמולות ומשפחות, בין בדואים טהורים ופלחים, שיקולי ביטחון לאומיים, שיקולי סביבה וצירי תחבורה. כל משפחה תוכל לקבוע לאן יש בדעתה לעבור ושם יוקצה לה שטח לבנייה וגם משק עזר לפי רצונה. כל משפחה תפוצה בעין יפה על תביעות הקרקע שלה (תביעות שאינן מוצדקות) – כל זאת על מנת לסיים את עניין הפזורות. הממשלה תשלם למשפחות כסף רב יחסית וגם תסייע במעבר ובבנייה החדשה, הכול בתנאי שייקבע היום בו העברת הבדואים מהפזורה תגיע לסיומה. באותו יום קובע יסתיים עידן ה"גזר" וההטבות, ומי שיסרב לעבור מרצונו יפסיד את כל זכויותיו הנדל"ניות והכלכליות ויעבור למקום שייועד לו מבעוד מועד בצו השלטונות ובאכיפתם. המלצות ועדת גולדברג או מי שיהיה אחראי על מימושה תהיינה סופיות, ולא יהיה מקום לפנייה נוספת לערכאות משפטיות, שכן כל פנייה כזאת תגרור לשנים נוספות רבות את אפשרויות הפתרון ותשוב ותפיח רוח סרבנית אצל אלה שכבר היו מוכנים למעבר. בעניין זה הזמן דוחק ביותר. השהיה של שלוש שנים משמעותה פשוטה: גידול של האוכלוסייה הבדואית בדרום בשיעור של כ-25% יותר משהיא כיום. סביר שמועד סופי לפתרון כל הבעיות ייקבע ל-1.1.2012. כל המערכות הביורוקרטיות במדינה יתגמשו על פי שיקוליה והחלטותיה של אותה ועדת-על שמטרתה ברורה ואחת, וב-1.1.2012 כל פזורות הבדואים בדרום יעברו ליישובי הקבע ויתחיל שלב ב' בטיפול בבדואים, שלב חיזוקם החברתי-תשתיתי-כלכלי.

יש להביא בחשבון שכוחות רדיקליים ינסו לטרפד כל מהלך שיביא קץ לסבלם של הבדואים, ואלה יפעילו עיתונות רדיקלית וארגוני אנרכיה בין-לאומיים, והרעש והמהומה שייווצרו יהיו גדולים. במקרה זה יש לאמץ את האמרה הידועה: שהכלבים

הנגב על מתקניו האסטרטגיים יהפוך לאזור מופקר; ישראל תתכנס ל"מדינת תל אביב"

ינבחו – והשיירה תעבור! במלחמת "עופרת יצוקה" הוכיח צה"ל כי אפשר למנוע מן התקשורת כניסה לשטחי הלחימה במשך שלושה שבועות של עימות. בבוא העת, אם יהיה צורך בכך, אפשר יהיה להחליט על גיוס המשטרה לסייע לעשות זאת שוב, והפעם למפעל להצלת החברה הברואית בדרום מכאוס.

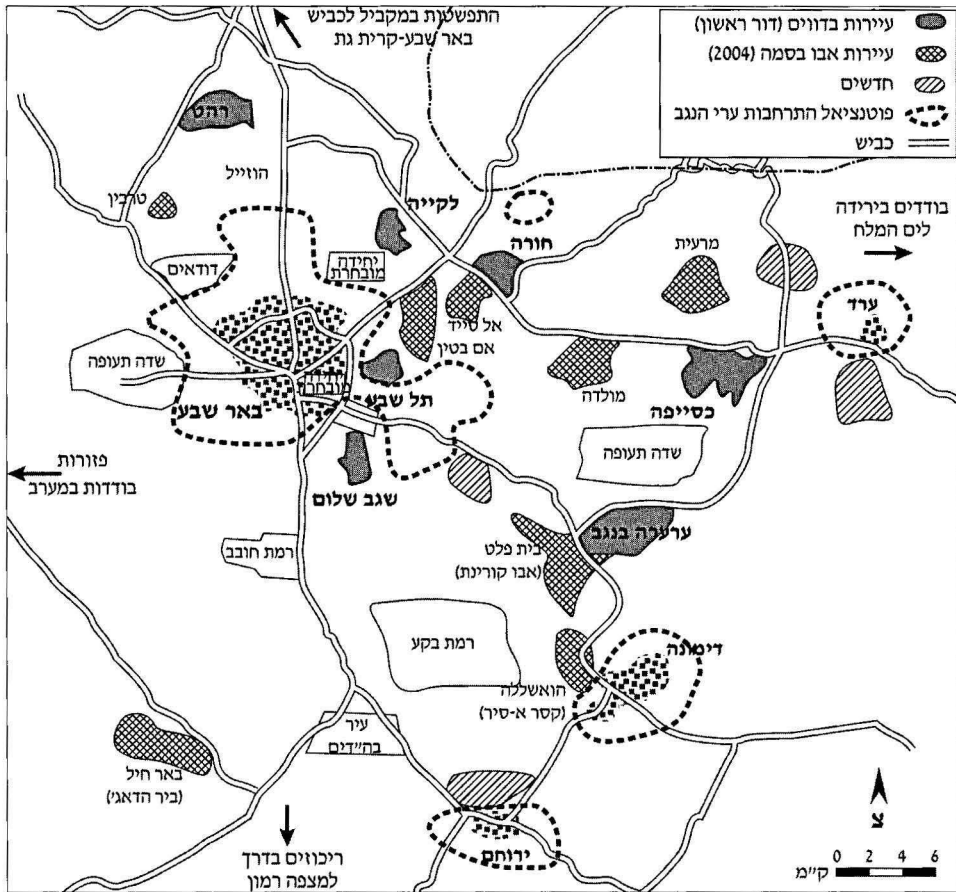
יש מקום לתכנן את הרחבת היישובים הוותיקים כמו גם את קבוצת היישובים החדשים בסגנון כפרי, ולאפשר לכל משפחה לעבד משק עזר שיכלול מטע זיתים, מרעה או ירקות וגם במשולב, ויש להקצות לשם כך כמויות מים מספיקות – ויש בדרום מים למכביר למטרה חשובה זו.

מה היתרונות בהשלמת מפעל זה?

במקום עשרות ואולי מאות יישובים שיוכרו פורמלית בכל פזורות הכדואים בנגב אך יישארו מוזנחים ושכוחי אל, אפשר יהיה, ב-20 היישובים המוכרים, להעניק לכדואים בדרום איכויות חיים שהם ראויים להן, והמדינה גם תוכל לממן זאת. במקום פרישה מרחבית "פראית" הסוגרת אופציות לפיתוח בכל הדרום, ריכוז הכדואים ב-20 יישובים יאפשר את הרחבת הערים הקיימות דימונה, ערד, ירוחם וכאר שבע, וכן יאפשר את העברת צה"ל דרומה. צמיחה של יישובים אלה רק תסייע לכדואים בתחומי התעסוקה, החינוך והתרבות, וכולם יצאו נשכרים. זו משימה לאומית המתבקשת גם נוכח לחצי אוכלוסייה גדולים במרכז הארץ והצורך כדילול העוצמה הצבאית שסביב מטרופולין תל אביב.

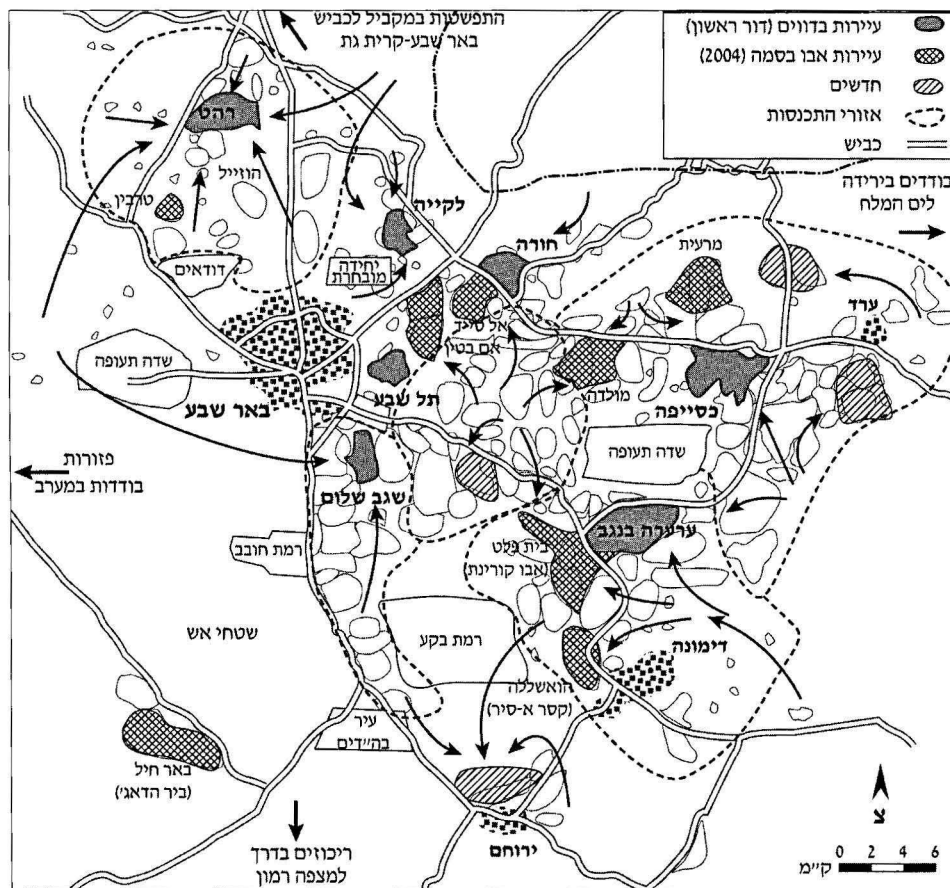
כמפה 8 מתוארת מפת הנגב בהנחה שהמפעל האמור יצליח, ומופיעים בה 20 היישובים הברואיים, היישובים הוותיקים בנגב ואפשרות ההתרחבות והפיתוח שלהם וכן הפרישה המתוכננת של צה"ל. אפשר להשוות מפה זו למפה קודמת (מפה 5) שבה נכנעה הממשלה לתהליכים הכאוטיים העכשוויים, וכל בר דעת יוכל לעמוד על היתרונות שבריכוז הכדואים.

פתרון כזה ייתן מענה לשורה של מחדלים סביבתיים שמסוכנים לכדואים, כמו סמיכות יתרה לרמת חובב, לגדרות שדה התעופה בנבטים או לאזורי האימונים של צה"ל (מפה 9).

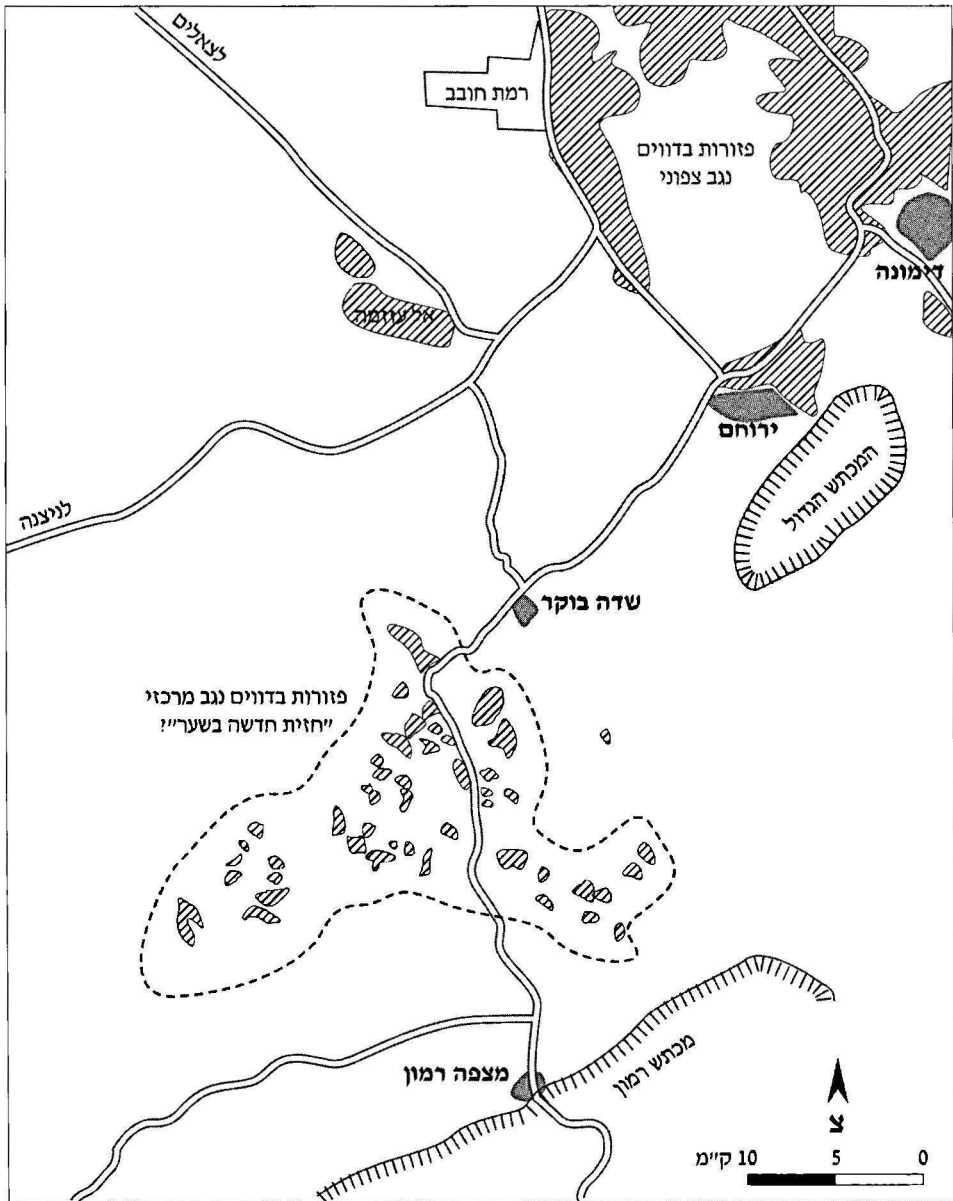
מפה 8: הצעת המחבר לפרישת יישובי הכרואים בנגב הצפוני בשנת 2012

הנגב על מתקניו האסטרטגיים יהפוך לאזור מופקר; ישראל תתכנס ל"מדינת תל אביב"

מפה 9: מודל לתהליכי התכנסות הברואים מן הפזורות ליישובי הקבע הישנים והחדשים עד

2012

מפה 10: חזית חדשה בדרך: פרישת הבדואים בנגב המרכזי (ינואר 2009)

הנגב על מתקניו האסטרטגיים יהפוך לאזור מופקר; ישראל תתכנס ל"מדינת תל אביב"

האם מדינת ישראל – מדינה שאין בה משילות כבר שנים – תוכל לאמץ את הצעתי (ההצעת מל"ל) וליישמה? נראה שלא, כל עוד לא יחול שינוי במבנה השלטוני בישראל מ"דמוקרטיה אנרכית" למשטר מתפקד. נוכח מצב זה יש לצפות שמשטר הפזורות שתוכננו רק ילך ויגדל ועמן הכאוס, העוני, ההזנחה והאלימות, ומנגד בריחת האוכלוסייה החזקה מהנגב ואי-מימוש תוכנית צה"ל, "דרומה". ההמשך של תהליך זה אינו דורש פירוט, הוא מובן מאליו.

אפילוג

בעוד אנו דנים בנעשה בנגב הצפוני, אפשר כבר בראשית 2009 לראות כיצד מתפתחת "חזית חדשה" בין הברואים לשלטונות המדינה שאין בה "משילות", והפעם זה קורה בנגב המרכזי. תמונת פרישה בדואית עדכנית בנגב המרכזי לראשית 2009 מצורפת במפה 10.

ביבליוגרפיה

ביטרום ג', א' סופר (2007), ישראל 2007-2020 על דמוגרפיה וצפיפות, חיפה: קתדרת חייקין לגיאואסטרטגיה.

בן דוד י' (1996), מריבה בנגב, בדואים, יהודים, אדמות, המרכז לחקר החברה הערבית בישראל; המועצה האזורית אבו בסמה, 2004, באר שבע: המועצה האזורית אבו בסמה.

הרטמן שולי, (דוברת במקום) מתכננים למען זכויות תכנון, 18.12.03.

יפתחאל אורן, ועדת גולדברג והברואים בנגב – סיכוי או סיכון? הגדה השמאלית, בימה ביקורתית לחברה ולתרבות, 31.5.08; לא על המפה, הפרת זכויות לקרקע ולדיור כפרים בדואים בלתי מוכרים בישראל, 2008, Human Rights Watch.

מדינת ישראל, הוועדה להצעת מדיניות להסדרת התיישבות הברואים בנגב, 11.12.08 (דו"ח השופט גולדברג).

פראוור א', ל' סרפוס (2006). הברואים בנגב – מדיניות, קשיים והמלצות, נייר רקע לסקירה בכנס הרצליה השישי על מאזן, החוסן והביטחון הלאומי.

צאצאשווילי אלי (2003). "הברואים בנגב – חיפוש אחר פתרונות", ביטחון לאומי, מס' 2-3, עמ' 136-107.